ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 19.6.2024 г.
COM(2024) 603 final

Препоръка за

ПРЕПОРЪКА НА СЪВЕТА

относно икономическата, социалната, трудовата, структурната и бюджетната политика на Чехия

{SWD(2024) 600 final} - {SWD(2024) 603 final}

Препоръка за

ПРЕПОРЪКА НА СЪВЕТА

относно икономическата, социалната, трудовата, структурната и бюджетната политика на Чехия

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взе предвид Договора за функционирането на Европейския съюз, и по-специално член 121, параграф 2 и член 148, параграф 4 от него,

като взе предвид Регламент (ЕС) 2024/1263 на Европейския парламент и на Съвета за ефективна координация на икономическите политики и за многостранно бюджетно наблюдение и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1466/97 на Съвета[1], и по-специално член 3, параграф 3 от него,

като взе предвид препоръката на Европейската комисия,

като взе предвид резолюциите на Европейския парламент,

като взе предвид заключенията на Европейския съвет,

като взе предвид становището на Комитета по заетостта,

като взе предвид становището на Икономическия и финансов комитет,

като взе предвид становището на Комитета за социална закрила,

като взе предвид становището на Комитета по икономическа политика,

като има предвид, че:

(1) Регламент (ЕС) 2021/241 на Европейския парламент и на Съвета[2], с който бе създаден Механизмът за възстановяване и устойчивост, влезе в сила на 19 февруари 2021 г. По Механизма за възстановяване и устойчивост се предоставя финансова подкрепа на държавите членки за осъществяването на реформи и инвестиции, водещи до фискален стимул, финансиран от ЕС. В съответствие с приоритетите на европейския семестър той спомага за постигането на икономическо и социално възстановяване и за изпълнението на устойчиви реформи и инвестиции, по-специално за насърчаването на екологичния и цифровия преход и за укрепването на устойчивостта на икономиките на държавите членки. Механизмът също така спомага за укрепването на публичните финанси и за стимулирането на растежа и създаването на работни места в средносрочен и дългосрочен план, за подобряването на териториалното сближаване в рамките на ЕС и за подкрепата на непрекъснатото прилагане на Европейския стълб на социалните права.

---

1 ОВ L 2024/1263, 30.4.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj

2 Регламент (ЕС) 2021/241 на Европейския парламент и на Съвета от 12 февруари 2021 г. за създаване на Механизъм за възстановяване и устойчивост (ОВ L 57, 18.2.2021 г., стр. 17), ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj

(2) Регламентът за REPowerEU[3], приет на 27 февруари 2023 г., има за цел постепенното премахване на зависимостта на ЕС от вноса на руски изкопаеми горива. Това ще спомогне за постигането на енергийна сигурност и диверсификация на енергийните доставки на ЕС, като същевременно ще увеличи използването на възобновяеми енергийни източници, капацитета за съхранение на енергия и енергийната ефективност. Чехия добави нова глава за REPowerEU към своя национален план за възстановяване и устойчивост, за да финансира ключови реформи и инвестиции, които ще спомогнат за постигането на целите на REPowerEU.

(3) На 16 март 2023 г. Комисията публикува съобщението „Дългосрочна конкурентоспособност на ЕС: перспективи след 2030 г.“[4], за да допринесе за оформянето на политическите решения и да създаде рамковите условия за увеличаване на растежа. Съобщението е структурирано около девет взаимно подсилващи се фактора в областта на конкурентоспособността. Сред тези фактори достъпът до частен капитал, научните изследвания и иновациите, образованието и уменията и единният пазар се открояват като основни приоритети на политиката за реформи и инвестиции с цел справяне с настоящите предизвикателства, свързани с производителността, както и за изграждане на дългосрочна конкурентоспособност на ЕС и неговите държави членки. На 14 февруари 2024 г. посоченото съобщение бе последвано от годишен доклад на Комисията относно единния пазар и конкурентоспособността[5]. В доклада се описват подробно конкурентните предимства на единния пазар на Европа и съответните предизвикателства, като се проследява развитието през годината с оглед на посочените девет фактора.

(4) На 21 ноември 2023 г. Комисията прие годишния обзор на устойчивия растеж за 2024 г.[6], с което постави началото на цикъла на европейския семестър за координация на икономическите политики за 2024 г. На 22 март 2024 г. Европейският съвет одобри приоритетите на обзора във връзка с четирите измерения на конкурентоспособната устойчивост. На 21 ноември 2023 г. въз основа на Регламент (ЕС) № 1176/2011 Комисията прие и доклада за механизма за предупреждение за 2024 г., в който не посочи Чехия като една от държавите членки, които може да бъдат засегнати или за които може да съществува риск да бъдат засегнати от дисбаланси, и за които ще е необходим задълбочен преглед. Комисията прие и препоръка за препоръка на Съвета относно икономическата политика на еврозоната, която Съветът прие на 12 април 2024 г., както и предложението за съвместния доклад за заетостта за 2024 г., в който се анализира прилагането на насоките за заетостта и принципите на Европейския стълб на социалните права, което Съветът прие на 11 март 2024 г.

(5) На 30 април 2024 г. влезе в сила новата рамка на ЕС за икономическо управление. Рамката включва новия Регламент (ЕС) 2024/1263 на Европейския парламент и на Съвета за ефективна координация на икономическите политики

---

3 Регламент (ЕС) 2023/435 на Европейския парламент и на Съвета от 27 февруари 2023 г. за изменение на Регламент (ЕС) 2021/241 във връзка с главите за REPowerEU в плановете за възстановяване и устойчивост и за изменение на регламенти (ЕС) № 1303/2013, (ЕС) 2021/1060 и (ЕС) 2021/1755 и Директива 2003/87/ЕО (ОВ L 63, 28.2.2023 г., стр. 1), ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj

4 COM(2023) 168 final.

5 COM(2024) 77 final.

6 COM(2023) 901 final.

и за многостранно бюджетно наблюдение и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1466/97 на Съвета. Тя включва също изменения Регламент (ЕО) № 1467/97 за прилагане на процедурата при прекомерен дефицит и изменената Директива 2011/85/ЕС за бюджетните рамки на държавите членки[7]. Целите на новата рамка са устойчивост на публичния дълг и устойчив и приобщаващ растеж чрез постепенна фискална консолидация, както и реформи и инвестиции. С нея се насърчава националната ангажираност, като средносрочната ѝ насоченост е по-силна в съчетание с по-ефективно и съгласувано прилагане. Всяка държава членка следва да представи на Съвета и на Комисията национален средносрочен фискално-структурен план. Националните средносрочни фискално-структурни планове съдържат фискалните ангажименти, ангажиментите за реформи и инвестиции на държавата членка, като обхващат период на планиране от 4 или 5 години в зависимост от нормалната продължителност на националния законодателен цикъл. Планът за нетните разходи[8] в националните средносрочни фискално-структурни планове следва да спазва изискванията на Регламент (ЕС) № 2024/1263, в това число изискванията консолидираният държавен дълг да следва правдоподобно низходяща тенденция най-късно до края на периода на корекция или да остане на разумни равнища под 60 % от БВП, а бюджетният дефицит да бъде сведен и/или поддържан под референтната стойност от 3 % от БВП в средносрочен план. Когато държава членка поеме ангажимент да изпълни съответен набор от реформи и инвестиции в съответствие с критериите, посочени в Регламент (ЕС) № 2024/1263, периодът на корекция може да бъде удължен с най-много 3 години. За да подпомогне изготвянето на тези планове, на [21 юни] 2024 г. Комисията трябва да предостави на държавите членки насоки относно съдържанието на плановете и последващите годишни доклади за напредъка, които те ще трябва да представят, и в съответствие с член 5 от Регламент (ЕС) № 2024/1263 ще им предаде технически насоки относно фискалните корекции (референтни траектории и техническа информация, когато е приложимо). Държавите членки следва да представят своите средносрочни фискално-структурни планове до 20 септември 2024 г. освен ако държавата членка и Комисията споразумеят да удължат този срок в разумни граници. Държавите членки следва да гарантират участието на своите национални парламенти и консултациите с независими фискални институции, социалните партньори и други заинтересовани страни на национално равнище, когато е уместно.

(6) През 2024 г. европейският семестър за координация на икономическите политики продължава да се развива в съответствие с прилагането на Механизма

[7] Регламент (ЕС) 2024/1264 на Съвета от 29 април 2024 г. за изменение на Регламент (ЕО) № 1467/97 за ускоряване и изясняване на прилагането на процедурата при прекомерен дефицит (ОВ L, 2024/1264, 30.4.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1264/oj) и Директива (ЕС) 2024/1265 на Съвета от 29 април 2024 г. за изменение на Директива 2011/85/ЕС относно изискванията за бюджетните рамки на държавите членки (ОВ L, 2024/1265, 30.4.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1265/oj).

[8] Нетни разходи, както са определени в член 2 от Регламент (ЕС) 2024/1263 на Съвета от 29 април 2024 г. (ОВ L 2024/1263, 30.4.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj). Нетни разходи означава държавни разходи след приспадане на: i) разходите за лихви, ii) дискреционните мерки по отношение на приходите, iii) разходите по програми на Съюза, изцяло покрити от приходи от фондове на Съюза, iv) националните разходи за съфинансиране на програми, финансирани от Съюза, v) цикличните елементи на разходите за обезщетения за безработица, както и vi) еднократните и други временни мерки.

за възстановяване и устойчивост. Пълното изпълнение на плановете за възстановяване и устойчивост продължава да е от съществено значение за изпълнението на приоритетите на политиката в рамките на европейския семестър, тъй като плановете спомагат за ефективното справяне с всички или значителна част от предизвикателствата, посочени в съответните специфични за всяка държава препоръки, отправени през последните години. Специфичните за всяка държава препоръки за 2019 г., 2020 г., 2022 г. и 2023 г. продължават да бъдат еднакво актуални и за плановете за възстановяване и устойчивост, преразгледани, актуализирани или изменени в съответствие с членове 14, 18 и 21 от Регламент (ЕС) 2021/241.

(7) На 1 юни 2021 г. Чехия представи на Комисията своя национален план за възстановяване и устойчивост в съответствие с член 18, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2021/241. Съгласно член 19 от Регламент (ЕС) 2021/241 Комисията оцени целесъобразността, ефективността, ефикасността и съгласуваността на плана за възстановяване и устойчивост в съответствие с насоките за оценка в приложение V към посочения регламент. На 8 септември 2021 г. Съветът прие своето решение за одобряване на оценката на плана за възстановяване и устойчивост на Чехия[9], който бе изменен на 16 октомври 2023 г. съгласно член 18, параграф 2 от Регламент (ЕС) 2021/241 за актуализиране на максималното финансово участие за безвъзмездна финансова подкрепа, както и за да бъде включена главата за REPowerEU[10]. Отпускането на траншовете зависи от решение на Комисията, взето в съответствие с член 24, параграф 5 от Регламент (ЕС) 2021/241, че Чехия е изпълнила задоволително съответните ключови етапи и цели, определени в решението за изпълнение на Съвета. Задоволителното изпълнение предполага, че постигането на предходните ключови етапи и цели е запазено.

(8) В съответствие с член 8, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 1466/97 на 24 април 2024 г. Чехия представи националната си програма за реформи за 2024 г., а на 30 април 2024 г. — програмата си за конвергенция за 2024 г. В съответствие с член 27 от Регламент (ЕС) 2021/241 националната програма за реформи за 2024 г. отразява също шестмесечното докладване на Чехия относно напредъка, постигнат при изпълнението на нейния план за възстановяване и устойчивост.

(9) На 19 юни 2024 г. Комисията публикува доклада за Чехия за 2024 г.[11] В него беше оценен напредъкът на Чехия в изпълнението на съответните специфични за държавата препоръки, приети от Съвета в периода 2019—2023 г., и беше направен преглед на изпълнението от страна на Чехия на плана за възстановяване и устойчивост. Въз основа на този анализ в доклада за държавата бяха посочени пропуски по отношение на предизвикателствата, които не са разгледани или са само частично разгледани в плана за възстановяване и устойчивост, както и по отношение на новите и нововъзникващите предизвикателства. В него бяха оценени също така напредъкът на Чехия при прилагането на Европейския стълб на социалните права и постигането на

9 Решение за изпълнение от 8 септември 2021 г. на Съвета за одобряване на оценката на плана за възстановяване и устойчивост на Чехия (11047/2021).

10 Решение за изпълнение на Съвета от 16 октомври 2023 г. за изменение на Решение за изпълнение от 8 септември 2021 г. за одобряване на оценката на плана за възстановяване и устойчивост на Чехия (13383/2023).

11 SWD(2024) 603 final.

водещите цели на ЕС в областта на заетостта, уменията и намаляването на бедността, както и напредъкът в постигането на целите на ООН за устойчиво развитие.

(10) Въз основа на данни, потвърдени от Евростат[12], дефицитът по консолидирания държавен бюджет на Чехия се увеличи от 3,2 % от БВП през 2022 г. на 3,7 % през 2023 г., а консолидираният държавен дълг намаля от 44,2 % от БВП в края на 2022 г. на 44,0 % в края на 2023 г. Както бе обявено в Насоките за фискалната политика за 2024 г.[13], Комисията предприема първата стъпка за започване на основани на дефицита процедури при прекомерен дефицит въз основа на данните за резултатите за 2023 г., в съответствие с действащите правни разпоредби. На 19 юни 2024 г. Комисията прие доклад, изготвен в съответствие с член 126, параграф 3 от ДФЕС[14]. В този доклад се прави оценка на състоянието на бюджета на Чехия, тъй като нейният дефицит по консолидирания държавен бюджет през 2023 г. надхвърля референтната стойност от 3 % от БВП. В доклада се заключава, че с оглед на тази оценка и след вземането предвид на становището на Икономическия и финансов комитет, определено в член 126, параграф 4 от ДФЕС, Комисията няма да предложи през юли откриването на процедура при прекомерен дефицит по отношение на Чехия.

(11) На 12 юли 2022 г. Съветът препоръча[15] на Чехия да предприеме действия, за да гарантира, че през 2023 г. растежът на финансираните на национално равнище първични текущи разходи е в съответствие с като цяло неутрална позиция на политиката[16] на политиката, като се вземе предвид продължаващата временна и целенасочена подкрепа за най-уязвимите от покачването на цените на енергията домакинства и предприятия и за хората, бягащи от Украйна. На Чехия бе препоръчано да има готовност да адаптира текущите разходи към променящата се ситуация. На Чехия бе препоръчано също да увеличи публичните инвестиции за екологичния и цифровия преход, както и за енергийната сигурност, като се вземе предвид инициативата REPowerEU, включително чрез използване на Механизма за възстановяване и устойчивост и други фондове на Съюза. Според оценките на Комисията през 2023 г. фискалната позиция[17] е била рестриктивна и е възлизала на 0,9 % от БВП в условия на висока инфлация. Растежът на

---

12 Евростат, Euro Indicators, 22.4.2024 г.

13 COM(2023) 141 final.

14 Доклад на Комисията, изготвен в съответствие с член 126, параграф 3 от Договора за функционирането на Европейския съюз, Брюксел, 19.6.2024 г., COM(2024) 598 final.

15 Препоръка на Съвета от 12 юли 2022 г. относно националната програма за реформи на Чехия и съдържаща становище на Съвета относно програмата за конвергенция на Чехия за 2022 г. (ОВ C 334, 1.9.2022 г., стр. 19).

16 Въз основа на прогнозата на Комисията от пролетта на 2024 г. средносрочният потенциален растеж на производството на Чехия през 2023 г., който се използва за измерване на фискалната позиция, се оценява на 10,5 % в номинално изражение въз основа на 10-годишния среден реален потенциален темп на растеж и дефлатора на БВП за 2023 г.

17 Фискалната позиция се определя като мярка за годишната промяна в основната бюджетна позиция на сектор „Държавно управление“. Тя има за цел да оцени икономическия импулс, произтичащ от фискалните политики, както тези, които са финансирани на национално равнище, така и тези, които се финансират от бюджета на ЕС. Фискалната позиция се измерва като разликата между: i) средносрочния потенциален растеж и ii) промяната в първичните разходи без дискреционните мерки по отношение на приходите (и с изключение на свързаните с COVID-19 временни извънредни мерки), включително разходите, финансирани с безвъзмездна подкрепа (безвъзмездни средства) от Механизма за възстановяване и устойчивост и други фондове на Съюза.

финансираните на национално равнище първични текущи разходи (след приспадане на дискреционните мерки по отношение на приходите) през 2023 г. осигури рестриктивен принос към фискалната позиция в размер на 0,7 % от БВП. Това включва намалените с 0,1 % от БВП разходи за целевите спешни мерки за подпомагане на домакинствата и предприятията, които са най-уязвими по отношение на покачването на цените на енергията. Това включва и по-ниски разходи за предоставяне на временна закрила на разселените лица от Украйна (с 0,1 % от БВП). В обобщение, прогнозното увеличение на финансираните на национално равнище първични текущи разходи през 2023 г. е в съответствие с препоръката на Съвета. Разходите, финансирани с безвъзмездни средства по Механизма за възстановяване и устойчивост и други фондове на ЕС, възлизаха на 1,1 % от БВП през 2023 г. Инвестициите, финансирани на национално равнище, възлизаха на 4,4 % от БВП през 2023 г., което представлява увеличение от 0,5 процентни пункта в сравнение с 2022 г. Чехия финансира допълнителни инвестиции чрез Механизма за възстановяване и устойчивост и други фондове на ЕС. Чехия финансира публични инвестиции за екологичния и цифровия преход и за енергийната сигурност, например за саниране с цел повишаване на енергийната ефективност и монтиране на възобновяеми източници на енергия, модернизация и повишаване на безопасността на железопътния транспорт и изготвяне на проекти за електрификация, защита от наводнения и задържане на водата за земите и общините, проекти на чешки дружества, насочени към намаляване на потреблението на вода и прилагане на кръгови решения за предприятията, публично-частни партньорства в областта на научните изследвания и иновациите или предоставяне на цифрови устройства за училищата, които са частично финансирани по линия на Механизма за възстановяване и устойчивост и други фондове на ЕС.

(12) Основните прогнози в програмата за конвергенция за 2024 г. могат да бъдат обобщени по следния начин. Според макроикономическия сценарий в основата на бюджетните прогнози се предвижда реалният БВП да нарасне с 1,4 % през 2024 г. и с 2,6 % през 2025 г., като същевременно се предвижда ХИПЦ-инфлацията да бъде 2,7 % през 2024 г. и 2,4 % през 2025 г. Очаква се дефицитът по консолидирания държавен бюджет да спадне до 2,3 % от БВП през 2024 г. и да бъде 2,1 % от БВП през 2025 г., докато съотношението на консолидирания държавен дълг към БВП се очаква да се увеличи до 45,5 % до края на 2024 г. и до 46,4 % до края на 2025 г. След 2025 г. се предвижда дефицитът по консолидирания държавен бюджет постепенно да намалее до 1,6 % от БВП през 2026 г. и до 1,2 % през 2027 г. Поради това се планира салдото по консолидирания държавен бюджет да остане под 3 % от референтната стойност за дефицита от БВП за времевия хоризонт на програмата. На свой ред, след 2025 г. се предвижда съотношението на консолидирания държавен дълг към БВП да се увеличи до 47,1 % през 2026 г и да се стабилизира през 2027 г.

(13) В прогнозата на Комисията от пролетта на 2024 г. се предвижда реалният БВП да нарасне с 1,2 % през 2024 г. и с 2,8 % през 2025 г., а ХИПЦ-инфлацията да бъде 2,5 % през 2024 г. и 2,2 % през 2025 г.

(14) В прогнозата на Комисията от пролетта на 2024 г. се предвижда бюджетен дефицит от 2,4 % от БВП през 2024 г., а съотношението на консолидирания държавен дълг към БВП се очаква да нарасне до 45,2 % до края на 2024 г. Намаляването на дефицита през 2024 г. отразява главно отпадането на мерките за смекчаване на въздействието на високите цени на енергията и прилагането на

пакет от мерки за консолидация. Въз основа на оценките на Комисията фискалната позиция се очаква да бъде рестриктивна и да възлиза на 2,3 % от БВП през 2024 г.

(15) Според прогнозата на Комисията от пролетта на 2024 г. разходи в размер на 0,5 % от БВП се очаква да бъдат финансирани с безвъзмездна подкрепа („безвъзмездни средства“) от Механизма за възстановяване и устойчивост през 2024 г. в сравнение с 0,4 % от БВП през 2023 г. Разходите, финансирани с безвъзмездни средства по Механизма за възстановяване и устойчивост, ще дадат възможност за висококачествени инвестиции и реформи за повишаване на производителността без пряко въздействие върху салдото и дълга на сектор „Държавно управление“ на Чехия. Според прогнозата на Комисията от пролетта на 2024 г. се очаква разходи в размер на 0,1 % от БВП да бъдат покрити със заеми от Механизма за възстановяване и устойчивост през 2024 г. в сравнение с 0 % от БВП през 2023 г.

(16) На 14 юли 2023 г. Съветът препоръча[18] на Чехия да гарантира разумна фискална политика, по-специално като ограничи номиналното увеличение на нетните първични разходи, финансирани на национално равнище[19], през 2024 г. до не повече от 6,0 %. Когато изпълняваха своите бюджети за 2023 г. и изготвяха своите бюджети за 2024 г. държавите членки бяха приканени да вземат предвид факта, че Комисията ще предложи на Съвета да бъдат открити основани на дефицита процедури при прекомерен дефицит въз основа на данните за резултатите за 2023 г._Според прогнозата на Комисията от пролетта на 2024 г. нетните първични разходи на Чехия, финансирани на национално равнище, се очаква да намалеят с 1,1 % през 2024 г., което е под препоръчания максимален темп на растеж. Това е в съответствие с препоръчаното от Съвета.

(17) Освен това Съветът препоръча на Чехия да предприеме действия за прекратяване на действащите извънредни мерки за енергийна подкрепа, като използва съответните икономии за намаляване на бюджетния дефицит възможно най-скоро през 2023 г. и 2024 г. В допълнение Съветът уточни, че ако нови увеличения на цените на енергията наложат предприемането на нови или продължаващи мерки за подкрепа, Чехия следва да гарантира, че тези мерки са насочени към закрила на уязвимите домакинства и предприятия, че са фискално достъпни и че запазват стимулите за икономии на енергия. Според прогнозата на Комисията от пролетта на 2024 г. нетните бюджетни разходи[20] за мерките за енергийна подкрепа се оценяват на 1,2 % от БВП през 2023 г. и се очаква да бъдат -0,2 % през 2024 г. и 0,0 % през 2025 г. По-специално се приема, че данъкът върху извънредната печалба ще остане в сила през 2024 г. и 2025 г.[21]

---

18 Препоръка на Съвета от 14 юли 2023 г. относно националната програма за реформи на Чехия за 2023 г. и съдържаща становище на Съвета относно програмата за конвергенция на Чехия за 2023 г. (ОВ C 312, 1.9.2023 г., стр. 22).

19 Нетните първични разходи се определят като финансирани на национално равнище разходи след приспадане на: i) дискреционните мерки по отношение на приходите, ii) разходите за лихви, iii) разходите за циклична безработица и iv) еднократните и други временни мерки.

20 Стойността представлява равнището на годишните бюджетни разходи за тези мерки, включително приходите и разходите и, когато е приложимо, след приспадане на приходите от данъци върху извънредните печалби на доставчиците на енергия.

21 Мерките, които според Чехия остават в сила до края на 2024 г., по принцип се приемат в прогнозата на Комисията от пролетта на 2024 г. като имащи отражение върху бюджета и през 2025 г.

Ако съответните икономии се използват за намаляване на бюджетния дефицит, както се препоръчва от Съвета, тези прогнози ще доведат до фискална корекция от 1,4 % от БВП през 2024 г., докато нетните първични разходи, финансирани на национално равнище[22], имат рестриктивен принос към фискалната позиция от 2,2 % от БВП през същата година. Предвижда се спешните мерки за енергийна подкрепа да бъдат прекратени възможно най-скоро през 2023 г. и 2024 г. Това е в съответствие с препоръчаното от Съвета. При това се очаква съответните икономии да бъдат изцяло използвани за намаляване на дефицита по консолидирания държавен бюджет. Това също е в съответствие с препоръката на Съвета.

(18) Освен това Съветът също препоръча на Чехия да запази финансираните на национално равнище публични инвестиции и да гарантира ефективното усвояване на безвъзмездните средства по Механизма за възстановяване и устойчивост и други фондове на ЕС, по-специално за насърчаване на екологичния и цифровия преход. Според прогнозата на Комисията от пролетта на 2024 г. финансираните на национално равнище публични инвестиции се очаква да намалеят до 4,2 % от БВП през 2024 г. от 4,4 % от БВП през 2023 г. Това намаляване се дължи на края на програмния период 2014—2020 г. на структурните фондове на ЕС, като средства по тази линия бяха на разположение до 2023 г. Като се вземе предвид този допълнителен фактор, публичните инвестиции през 2024 г. се оценяват като съобразени с препоръката на Съвета. На свой ред, публичните разходи, финансирани с приходи от фондове на ЕС, включително безвъзмездни средства по Механизма за възстановяване и устойчивост, се очаква да намалеят до 1,0 % от БВП през 2024 г. от 1,1 % от БВП през 2023 г. Това намаляване се дължи на края на програмния период 2014—2020 г. на структурните фондове на ЕС, като средства по тази линия бяха на разположение до 2023 г.

(19) Въз основа на мерките на политиката, известни към крайната дата на изготвяне на прогнозата, и при условие че политиката остане непроменена, в прогнозата на Комисията от пролетта на 2024 г. се предвижда бюджетен дефицит от 1,9 % от БВП за 2025 г. Съотношението на консолидирания държавен дълг към БВП се очаква да нарасне до 45,5 % до края на 2025 г. Увеличението на съотношението на консолидирания държавен дълг към БВП през 2025 г. отразява главно отрицателното номинално салдо, което отчасти се компенсира от растежа на номиналния БВП.

(20) Структурното салдо на Чехия е намаляло от почти балансирано средно за периода 2014—2019 г. до -2,9 % през 2023 г. Това е в резултат на прилаганите постоянни мерки, като например намаляването на данъка върху доходите на физическите лица и увеличаването на социалноосигурителните обезщетения, включително автоматичното индексиране на пенсиите с процента на инфлацията, които не бяха финансирани чрез съответен ръст на приходите.

[22] Този принос се измерва като промяната в първичните разходи на сектор „Държавно управление“, след приспадане на: i) допълнителното въздействие върху бюджета на дискреционните мерки по отношение на приходите, ii) еднократните разходи, iii) разходите за циклична безработица, както и iv) разходите, финансирани с безвъзмездна подкрепа (безвъзмездни средства) от Механизма за възстановяване и устойчивост и други фондове на ЕС, спрямо средносрочния (10-годишен) среден темп на растеж на потенциалния БВП, изразен като съотношение към номиналния БВП.

Съществува допълнителен натиск върху устойчивостта на публичните финанси в средносрочен до дългосрочен план поради увеличаването на разходите, свързани със застаряването на населението. През 2023 г. Чехия измени първия стълб на пенсионната система, като промените включваха намаляване на индексирането на пенсиите и по-строги условия за ранно пенсиониране. Ако обаче няма допълнителни промени, се очаква увеличение на разходите за пенсии с около 3 процентни пункта до 2060 г. поради прогнозираното удвояване на коефициента на възрастова зависимост[23], определянето на таван на пенсионната възраст, както и все още големия брой хора, възползващи се от ранно пенсиониране. Освен ако не бъде финансирано чрез съответен ръст на приходите, прогнозираното увеличение на разходите, свързани със застаряването на населението, би могло да увеличи рисковете за фискалната устойчивост в средносрочен и дългосрочен план. Правителството предлага да се обвърже законоустановената пенсионна възраст с очакваната средна продължителност на живота и да се забави растежът на новоотпуснатите пенсии. Ако бъдат приложени, тези промени ще подобрят фискалната устойчивост на пенсионната система. Други възможни мерки във връзка с фискалната устойчивост в дългосрочен план включват увеличаване на предлагането на работна ръка чрез предоставяне на стимули за повишаване на степента на участие на хората, навършили пенсионна възраст.

(21) Конкурентоспособността и производителността са възпрепятствани от недостига на работници. Заетостта на майките има възможност да бъде увеличена, както е видно от ниската заетост на жените в продължение на няколко години след раждането на дете. В допълнение към липсата на достъпни услуги за грижи за децата, данъчната и социалноосигурителната система възпират родителя с по-ниски доходи, по-специално майката, да се върне на работа. Тригодишните периоди на родителски отпуск, високите данъчни облекчения за неработещия съпруг и семейните обезщетения, които стимулират родителя с по-ниски доходи да ползва дълги периоди на отпуск, разубеждават родителите, по-специално майките, да работят или да търсят работа. През 2022 г. данъчното облагане на доходите от труд за втория работещ член на домакинството беше над средното за ЕС, а също и над данъчно-осигурителната тежест за несемейните лица, получаващи същото заплащане. Насърчаването на родителя с по-ниски доходи да работи или да търси работа би подпомогнало и постигането на по-високи приходи за пенсионната система.

(22) През 2022 г. съотношението на общите данъчни приходи към БВП на Чехия е значително под средното за ЕС (35,3 % в сравнение със средното равнище от 40,2 % за ЕС). Вариант за подпомагане на икономическия растеж и фискалната устойчивост е разширяването на данъчната основа чрез увеличаване на дела на данъците, които в по-малка степен вредят на растежа. Постоянните данъци върху имотите са сред данъците, които са най-малко вредни за растежа, но приходите от тях са много ниски — 0,2 % от БВП в сравнение с 1,0 % от БВП средно за ЕС (към 2022 г.). Въпреки увеличението на постоянните данъци върху недвижимите имоти през 2024 г., системата за постоянно данъчно облагане на сградите и жилищните единици се основава на площта на имотите, което води до неравномерно данъчно облагане на имоти с еднаква стойност и не

[23] Според доклада от 2024 г. относно застаряването на населението, публикуван от Комисията през април 2024 г.

съответства на промените в стойността на имотите. С въвеждането на система за оценка на имотите, при която за данъчна основа се избира стойността на имота, същата се синхронизира с пазарната стойност, като това дава възможност за редовно актуализиране на стойността на имотите и би увеличило ефикасността на данъка като инструмент за смекчаване на увеличенията на цените на имотите и за осигуряване на най-продуктивно използване на съществуващия жилищен фонд. Това от своя страна би повишило достъпността на жилищата и способността на хората да се придвижват с цел работа, подкрепяйки икономическия растеж и увеличавайки приходите от постоянните данъци върху имотите.

(23) В съответствие с член 19, параграф 3, буква б) от Регламент (ЕС) 2021/241 и критерий 2.2 от приложение V към него планът за възстановяване и устойчивост включва широк набор от взаимно подсилващи се реформи и инвестиции, които трябва да бъдат изпълнени до 2026 г. Очаква се те да спомогнат за ефективното справяне с всички или със значителна част от предизвикателствата, посочени в съответните специфични за държавата препоръки. В рамките на този кратък срок пристъпването без отлагане към ефективното изпълнение на плана, включително на главата за REPowerEU, е от съществено значение за повишаване на дългосрочната конкурентоспособност на Чехия чрез екологичния и цифровия преход, като същевременно се гарантира социална справедливост. За да бъдат изпълнени ангажиментите по плана до август 2026 г., от съществено значение е Чехия да продължи изпълнението на реформите и да ускори инвестициите чрез отстраняване на възникващите забавяния, като същевременно укрепи капацитета за усвояване. Усвояването на средствата за възстановяване и устойчивост е подкопано по-специално от ограниченията на административния капацитет на някои от изпълнителните органи. Това е особено забележимо в области, които изискват повече експертен опит, като например цифровия и екологичния преход. Системното участие на местните и регионалните органи, социалните партньори, гражданското общество и други съответни заинтересовани страни продължава да бъде от съществено значение, за да се гарантира широка ангажираност за успешното изпълнение на плана за възстановяване и устойчивост.

(24) Като част от междинния преглед на средствата от политиката на сближаване, в съответствие с член 18 от Регламент (ЕС) 2021/1060 от Чехия се изисква да направи преглед на всяка програма до март 2025 г., като вземе предвид, наред с другото, предизвикателствата, посочени в специфичните за държавата препоръки за 2024 г., както и на своя национален план в областта на енергетиката и климата. Този преглед представлява основата за окончателното разпределение на финансирането от ЕС, включено във всяка програма. Чехия постигна напредък в прилагането на политиката на сближаване и Европейския стълб на социалните права, но продължават да съществуват предизвикателства и значителни регионални различия. Регионите Severozápad и в по-малка степен Moravskoslezko са попаднали в „капан на развитието“. От решаващо значение е да се ускори изпълнението на програмите на политиката на сближаване, като същевременно се укрепи административният капацитет, особено в тези региони. Договорените в програмите приоритети продължават да бъдат релевантни. По-специално е необходимо да се развие административният капацитет на регионите, да се подобри партньорството между тях и да се засили тяхната ангажираност, за да се увеличи усвояването на средствата от ЕС от малките общини, малките и средните предприятия (МСП) и местните неправителствени организации. Трябва да бъдат осъществени инвестиции в подкрепа на

устойчивия градски и регионален транспорт и инфраструктура за алтернативни горива, за да се ускори екологичният преход, заедно с разширено използване на възобновяеми енергийни източници, както и инвестиции в енергийна ефективност и в кръговата икономика. Важно е да се завършат планираните действия за адаптиране към изменението на климата, като се постави акцент върху мерките за естествено задържане на водите. Приоритет е също така да се засили интеграцията на хората, разселени от Украйна и ползващи се с временна закрила, включително на пазара на труда, в съответствие с техните умения. Продължава да е важно да се поставя акцент върху въздействието на мерките, свързани с групите в неравностойно положение, като например ромите.

(25) В контекста на междинния преглед заслужава да се обърне допълнително внимание на потенциала за мобилизиране на повече ресурси от частния сектор, особено чрез по-широко използване на финансови инструменти в съчетание с безвъзмездни средства. При такива иновативни инструменти могат да се използват повече частни инвестиции, особено за енергийна ефективност, решения за чиста енергия и развитие на стопанската дейност. Капацитетът на Националната банка за развитие следва да се използва по-ефективно за прилагане на финансовите инструменти в програмите на политиката на сближаване. Като се има предвид амбицията на Чехия нейните резултати в областта на иновациите вече да не са средни, страната би могла в подкрепа на трансформацията на промишлеността да използва и инициативата „Платформа за стратегически технологии за Европа“ в областта на цифровите технологии и дълбокотехнологичните иновации, чистите технологии и технологиите с ефективно използване на ресурсите, както и биотехнологиите и, когато е приложимо, в съответствие с националната стратегия за интелигентна специализация.

(26) Освен икономическите и социалните предизвикателства, разгледани в плана за възстановяване и устойчивост и други фондове на ЕС, Чехия е изправена пред още няколко предизвикателства, свързани с държавната администрация и конкурентоспособността.

(27) Привлекателността на държавната администрация на Чехия като работодател и нейната способност да задържа таланти са подложени на натиск. Това важи по-специално за експертните, ръководните и свързаните с информационните технологии работни места. През 2023 г. влязоха в сила изменения на Закона за държавната администрация, с които се въвеждат определени мандати за висшите държавни служители, по-бързи процедури за набиране на персонал и по-широки възможности за привличане на външни кандидати. Разпокъсаността на управлението на човешките ресурси обаче възпрепятства прилагането на по-системен подход към управлението на талантите. Размерът на чешката държавна администрация е под средния за ЕС както по отношение на разходите, така и по отношение на броя на заетите лица. При все това заплатите са по-ниски от тези в частния сектор за сравними образователни равнища, като са намалели в реално изражение с повече от 10 % в сравнение с 2004 г., което допълнително намалява привлекателността на държавната администрация. Укрепването на капацитета на държавната администрация на Чехия за привличане, задържане и развитие на таланти е от решаващо значение за по-нататъшното повишаване на нейната ефективност и качество на услугите.

(28) Държавната администрация на Чехия играе съществена роля за поддържането на конкурентоспособността на икономиката, тъй като тя оформя регулаторната

среда и публичните инвестиции, особено във връзка с двойния преход. През 2022 г. резултатите в публичния сектор и ефективността на управлението на Чехия останаха стабилни и близки до средните за ЕС. Въпреки това продължават да съществуват предизвикателства по отношение на стратегическото насочване и разработването на основани на факти политики. Това изисква намаляване на тясната ведомственост и укрепване на капацитета за стратегическо насочване, за да се подобри съгласуваността на стратегиите и тяхното прилагане във всички политики. Фрагментираният местен административен капацитет на Чехия е значителен фактор, който пречи, наред с другото, на малките бенефициери да използват ефективно средствата от ЕС. Усвояването от страна на малките общини, малките и средните предприятия и местните неправителствени организации ще се повиши, ако на кандидатите се предоставя подкрепа, например чрез назначаване на общи ръководители на проекти и чрез осигуряване на изчерпателна информация за това как те могат да кандидатстват за финансиране от ЕС на едно място. Приоритетът в това отношение е да се разработи целенасочена подкрепа за повишаване на местния административен капацитет в структурно засегнатите региони като Severozápad и Moravskoslezsko. Добрият пример на Фонда за справедлив преход показва, че регионите ще бъдат по-активни, ако играят по-силна роля при определянето на специфичните си нужди.

(29) Резултатите на Чехия в областта на иновациите продължават да бъдат възпрепятствани от неефективния трансфер на технологии и знания и от слабите връзки между академичните среди и промишления сектор. Публичните разходи за научноизследователски и развойни дейности, финансирани от предприятията, продължават да са равни на около половината от средните за ЕС (0,023 % от БВП спрямо 0,045 %), като през последните години следват тенденция на намаляване, което показва ниската степен на (и слабите стимули за) сътрудничество между академичните среди и предприятията. Това оказва сериозно въздействие върху трансфера на резултатите от научните изследвания в икономиката и ограничава капацитета за иновации на Чехия, както се вижда например от ограничените заявки за патенти, които остават доста под средното за ЕС (0,83 процентни пункта на милиард от БВП през 2020 г. в сравнение с 3,4 процентни пункта). За справяне с това предизвикателство биха могли да спомогнат мерките за структурно подобряване и укрепване на трансфера на технологии в Чехия, насочени специално към повишаване на ефективността на трансфера на технологии и улесняване на създаването на съпътстващи предприятия. Очаква се проект по линия на механизма за подкрепа в областта на политиките по програма „Хоризонт“, който ще започне на 9 юни 2024 г., да осигури на Чехия конкретна подкрепа и препоръки за политиката по отношение на увеличаването на връзките между науката и бизнеса.

(30) Участието във висшето образование и броят на завършилите го намаляват, което утежнява недостига на квалифицирани работници. Делът на завършилите висше образование сред лицата на възраст 25—34 години показва тенденция на намаляване от 2021 г. насам и е четвъртият най-нисък в ЕС (33,7 % спрямо средната стойност за ЕС от 43,1 %), което е далеч от целта на ЕС за 45 %. Между 2016 г. и 2021 г. броят на записаните студенти е намалял с 11,6 %, а делът на отпадащите ученици е трайно висок. Финансовата подкрепа за студентите се задържа ниска (2,5 % от публичните разходи спрямо средната стойност за ЕС от 18,8 %) въпреки емпиричните данни, показващи висока възвръщаемост на инвестициите във висшето образование, що се отнася до производителността.

(31) Недостигът на работници и несъответствията между уменията и изискванията на пазара на труда продължават да бъдат непосредствено предизвикателство, което възпрепятства конкурентоспособността на чешката икономика. Те биха могли да бъдат подобрени чрез мерки, като например реформа на регулираните професии и засилено участие на отрасловите експертни съвети в преодоляването на дългогодишната липса на квалифицирани работници. Освен това Чехия е приела най-голям приток на хора, разселени от Украйна и ползващи се с временна закрила, на глава от населението в ЕС. Повече от 50 % от тях обаче са на по-ниско квалифицирани позиции, отколкото в Украйна, като езикът се отчита като ясна бариера. Освен това приблизително 30 % също така твърдят, че изискваното признаване на квалификациите е пречка за намиране на по-добра работа. Опростяването на признаването на придобитите в чужбина квалификации и увеличаването на участието на пазара на труда на по-слабо представените групи, включително хората, разселени от Украйна и ползващи се с временна закрила, би могло да облекчи затрудненията на пазара на труда.

ПРЕПОРЪЧВА на Чехия да предприеме през 2024 г. и 2025 г. следните действия:

1. Да представи своевременно средносрочния фискално-структурен план. В съответствие с изискванията на реформирания Пакт за стабилност и растеж да ограничи растежа на нетните разходи[24] през 2025 г. до равнище, съобразено с поддържането на дефицита по консолидирания държавен бюджет под референтната стойност по Договора от 3 % от БВП и поддържането на разумно равнище на консолидирания държавен дълг в средносрочен план. Да предприеме мерки, за да гарантира дългосрочната фискална устойчивост на пенсионната система. Да намали демотивиращите фактори в данъчната и социалната сфера за връщането на родителите на работа, за да се насърчи по-голямо участие на жените на пазара на труда. Да подобри стимулите за хората, наближаващи пенсионна възраст, да продължат да работят. Да предприеме стъпки за увеличаване на приходите от постоянните данъци върху имотите.

2. Да засили административния капацитет за управление на плана за възстановяване и устойчивост, да ускори инвестициите и да запази импулса в изпълнението на реформите. Да се справи с възникващите забавяния, за да се даде възможност за непрекъснато, бързо и ефективно изпълнение на плана за възстановяване и устойчивост, включително главата за REPowerEU, като се гарантира приключването на реформите и инвестициите до август 2026 г. Да ускори изпълнението на програмите на политиката на сближаване. В контекста на междинния им преглед да продължи да се съсредоточава върху договорените приоритети, като предприеме действия за по-добро мобилизиране на ресурси от частния сектор, включително чрез използването на иновативни финансови инструменти, като същевременно вземе предвид възможностите за подобряване на конкурентоспособността, предоставени от инициативата „Платформа за стратегически технологии за Европа“.

[24] Съгласно член 2, параграф 2 от Регламент (ЕС) 2024/1263 „нетни разходи“ означава публичните разходи след приспадане на разходите за лихви, дискреционните мерки по отношение на приходите, разходите по програми на Съюза, изцяло покрити от приходи от фондове на Съюза, националните разходи за съфинансиране на програми, финансирани от Съюза, цикличните елементи на разходите за обезщетения за безработица, както и еднократните и други временни мерки.

3. Да укрепи капацитета на държавната администрация на Чехия за привличане, задържане и развитие на таланти, особено на тези с аналитични и ръководни умения и умения в областта на информационните технологии. Да намали тясната ведомственост и да укрепи капацитета за стратегическо насочване, за да подобри съгласуваността между политиките. Да подкрепи сътрудничеството между общинските администрации, включително чрез предоставяне на подкрепа за изграждане на административен капацитет, насочена към структурно засегнатите региони.

4. Да насърчи иновациите чрез подобряване на трансфера на технологии от академичните среди към предприятията, осигуряване на подкрепа за създаването на съпътстващи и стартиращи предприятия и увеличаване на участието във висшето образование. Да укрепи конкурентоспособността на икономиката чрез преодоляване на несъответствията между уменията и изискванията на пазара на труда, опростяване на признаването на придобитите в чужбина квалификации и увеличаване на участието на пазара на труда на по-слабо представените групи.

Съставено в Брюксел на година.

За Съвета
Председател